

No mataràs. No mentiràs. No robaràs. Són potser tres de les regles més antigues de la humanitat, gravades a foc —i en pedra— des de la trobada de Moisès al munt Sinai. Des d'aleshores, la moral i les lleis han estat els pilars que sostenen la nostra civilització. Però, quin preu paguem per aquest ordre? Ens prenen llibertat aquestes normes, o és precisament el límit i això ens permet viure en llibertat? Per abordar aquesta qüestió, ens endinsarem en el concepte de la polis i la ciutadania a través de dos pensadors clau de la filosofia política: Jean-Jacques Rousseau i Hannah Arendt.

Textos de referència

El Contracte Social - Jean-Jacques Rousseau

«Aquest pas de l'estat de natura a l'estat civil produeix en l'home un canvi molt notable, en substituir en la seva conducta la justícia per l'instint i en donar a les seves accions la moralitat que abans li faltava. [...] El que l'home perd amb el contracte social és la seva llibertat natural i un dret il·limitat a tot el que el tempta i pot assolir; el que guanya és la llibertat civil i la propietat de tot el que posseeix. [...] Podríem afegir a l'adquisició de l'estat civil la llibertat moral, que és l'única que fa l'home veritablement amo de si mateix; car l'impuls del sol desig és esclavitud, i l'obediència a la llei que ens hem prescrit és llibertat.»¹

Qüestions per inspirar la reflexió:

- Obeir una llei és exercir la llibertat o és el que et dona dret a la llibertat?
- Quin és el límit de la llibertat?
- Sense Estat, hi hauria llibertat? Existeix la llibertat natural?

La Condició Humana - Hannah Arendt

«La polis, pròpiament dita, no és la ciutat-estat en la seva localització física; és l'organització de la gent tal com sorgeix d'actuar i parlar junta, i el seu veritable espai s'ubica entre les persones que viuen juntes amb aquest fi, no importa on es trobin. [...] Ser lliure i viure en una polis eren la mateixa cosa [...]. La llibertat, que només es troba en la meitat de la vida política, requeria un espai on els homes poguessin reunir-se: la polis, l'espai públic. La llei (nomos) no era una norma moral ni un límit a la llibertat, sinó la muralla de la ciutat que impedia la intrusió de la necessitat privada en el món comú, garantint així l'espai on la llibertat podia aparèixer.»²

Qüestions per inspirar la reflexió:

- Si la llibertat requereix acció política, som veritablement lliures si ens limitem a obeir la llei sense participar en l'espai públic?
- Hi ha una llibertat individual o cal una realitat compartida per exercir la llibertat? Quins espais són necessaris?
- Les lleis ens protegeixen o limiten la nostra llibertat?

1. Rousseau, J.-J. (2009). *El contracte social* (Trad. de Joan Ramon Resina). Barcelona: Edicions 62 (Col·lecció Textos Filosòfics). Llibre I, cap. VIII, pp. 48-49.

2. Arendt, H. (2009). *La condició humana* (trad. Francesc Xavier Garcia). Barcelona: Edicions 62 / Empúries, cap. V, § 28, pp. 230-235.